

De marktberichten van agrarische producten en grondstoffen staan wekelijks in de krant. Maar hoe ontwikkelt de markt zich op de middellange termijn? Welke indicatoren moet de melkveehouder in het vizier houden? Deze editie van rubriek 'Markt' gaat over **zuivel**.

Nederlandse melk telt mee **op wereldmarkt**

Extra melk uit Nederland zou de balans op de wereldmarkt niet kunnen verstoren, stelden voorvechters van de afschaffing van het melkquotum. Die theorie verdient een nuancering. Verder zet de herwaardering van zuivelvet druk op de prijzen voor magere melkpoeders.

TEKST TIJMEN VAN ZESSEN TEKST DCA HERMA VAN DEN POL

De garantieprijs van FrieslandCampina steeg het laatste kwartaal van 2016 in vier maanden tijd met 12,50 euro per 100 kilo melk. In augustus betaalde de Nederlandse marktleider een prijs van 25 euro per 100 kg melk, in december tikte de zuivelonderneming een prijs af van 37,50 euro. Een ongekend scherpe stijging van vijftig procent, die onderstreept hoe volatiel de zuivelmarkt is geworden.

Correctie in de markt

Roelof Joosten, topman bij FrieslandCampina, sprak onlangs de verwachting uit dat de melkprijs het eerste halfjaar blijft schommelen op een niveau van 35 tot 36 euro per 100 kilo. Kort daarna kelderden de

prijzen voor melkpoeders op de Global Dairy Trade, de belangrijkste graadmeter van de wereldzuivelhandel. Valt dat met elkaar te rijmen, is de gedachte die dan te binnen schiet.

Zuivelmarktdeskundige Mark Voorbergen werd in elk geval niet verrast door de prijsval. 'Het kwam niet onverwacht. De reden is simpel: de prijzen waren niet in overeenstemming met de noteringen elders in de markt. De prijzen in Amerika en Europa waren al gezakt, waardoor er een gat ontstond met de prijs in Nieuw-Zeeland.'

De zuivelprijzen schoten sinds juni 2016 tot januari van dit jaar in een rechte lijn omhoog. Is er dan op enig moment weer voldoende aanbod van melk, dan is een correctie niet ongebruikelijk, stelt Voorbergen. 'Deze correctie van de GDT was niet maatgevend voor de marktomstandigheden in de komende kwartalen en zei mij niet zo veel.'

Nederlandse invloed niet gering

De zuivelmarktkenner is zelfs positief gestemd over de zuivelmarkt van 2017. 'In de tweede helft van 2016 trokken de meeste boeren in Europa aan de rem. Ik verwacht niet zo snel een hervatting van de groei in de melkplas. Door de lage melkprijs is er vorig jaar weinig geld verdiend, boeren zullen nog forse betalingsachterstanden moeten inlopen.' Door het fosfaatreductieplan zal ook Nederland afhaken in de bijdrage aan een groeiende melkplas. Vol-

Goudse kaas als spiegel van de **Nederlandse markt**

Sinds de Europese Unie afscheid nam van het melkquotum, heeft ze een grote stempel op de zuivelhandel gedrukt. Vooral als het gaat om het bepalen van het sentiment. DCA zag dat terug in de notering van Nederlandse spotmelk, maar nog sterker in de prijszetting van Goudse kaas. Ook in Nederland verdwijnt meer dan de helft van de melk in de kaasbak, waarmee kaas veel meer invloed heeft op de melkprijs dan melkpoeder. Begin 2016 zakte de prijs van Goudse kaas

op de Duitse beurs naar een historisch dieptepunt. Daarmee bereikte de kaas in combinatie met wei een prijs ruim onder de interventieprijs. Maar op basis van de beschikbare voorraden en het aanbod had de kaasprijs niet zo ver onderuit horen te gaan. Wat nog maar eens onderstreept werd door het grote herstel na week 17.

Goudse kaas zette een prijsstijging neer van 74 procent. Dat was een belangrijke aanjager van de verhogingen in de melkprijzen in de

tweede helft van 2016. Ook begin 2017 blijkt dat zonder een achtervang in de vraag naar kaas, zoals die er was uit Rusland, kaas het in het spel van de emoties moet ontgelden. Nederland en daarmee ook andere EU-landen zijn de solide basis in de vorm van kaas kwijt, waardoor het steeds vaker zoeken is naar een alternatief.

De visie van Gerben Lemhoff Herwaardering vet helpt de markt

'De boodschap dat zuivelvet voor je gezondheid niet zo slecht is als gedacht, komt steeds meer tot uitdrukking in de markt. In Amerika schijnen grote bedrijven als McDonalds boter weer op te nemen in het ontbijt. Voor volmelkproducten geldt een vergelijkbaar verhaal. Ik zie het als goed nieuws voor de zuivelmarkt.'

'Aan de aanbodzijde zal het fosfaatreductie-

plan zeker invloed hebben op de Nederlandse melkplas. Maar het kan ook nog wel eens meevallen. Nederlanders zijn creatief; linksom of rechtsom, er wordt gemolken. Desnoods door jongvee af te stoten naar het buitenland.'

'Als Nederland werkelijk zo veel impact heeft op de wereldmarkt, dan gaan zuivelfabrieken vroeg of laat sturen in het melkaanbod.'

gens Voorbergen zal er dit jaar tussen de 5 en 6 procent minder melk worden ingezameld dan vorig jaar, met het accent op de tweede helft van het jaar. Wat dat voor de internationale zuivelhandel betekent, is niet gering. Voorvechters van de afschaffing van het melkquotum hamerden altijd op het bescheiden aandeel van de Nederlandse melkplas in de mondiale zuivelproductie. Extra melk zou daarom geen effect sorteren op de prijsvorming. Maar Voorbergen denkt dat dit een verkeerde aanname is. 'We onderschatten de Nederlandse invloed op de wereldmarkt. In de groei-jaren 2014 en 2015 waren Nederland en Ierland samen goed voor 60 procent van de uitbreiding in de Europese melkplas. Nu wij terugmoeten in aantal koeien, heeft dat op dezelfde manier effect, maar dan andersom.' Figuur 1 geeft een indicatie van de impact die de Nederlandse melk had en heeft op het totale exportsurplus van de Europese Unie.

Herwaardering van zuivelvet

De laatste jaren ontwikkelt zich een trend die de waardering voor zuivelvet nieuw leven inblaast. Een artikel uit 2014 uit Time Magazine maakte in Amerika een discussie los over de gevolgen van zuivelvet. Er bleek geen wetenschappelijk bewijs te bestaan dat zuivelvet de kans op hart- en vaatziekten verhoogt, of verantwoordelijk is voor een verhoogd cholesterol. De berichtgeving wakkerde de vraag naar volmelkproducten en boter aan, terwijl magere melk (en dus mageremelkpoeder) juist populariteit verloor. Goedhart Westers, werkzaam bij het Amerikaanse zuivelbedrijf Grassland Dairy, ziet de vraag naar volmelkproducten zelfs harder groeien dan de vraag naar magere melk. 'Die levendige sterke vraag aan de kant van het vet wordt jammergenoeg tenietgedaan door een verzwakking aan de eiwitkant. Hier in Amerika zorgt dat per saldo voor een lagere melkprijs op dit moment. De prijzen zijn de laatste maanden met tien tot vijftien procent gedaald.'

Alternatieven voor melkpoeder

Klaas Johan Osinga, zuivelmarktkenner bij LTO, is op de hoogte van de disbalans tussen vet en eiwit, die zich de laatste weken ook weerspiegelt in de Nederlandse noteringen. Boter schrijft regelmatig hogere prijzen op, waar de poeders het juist moeilijk heb-

ben. 'Er is werk aan de winkel voor de zuivelsector. Eigenlijk moeten we af van de mageremelkpoeder als commodity, basisgrondstof', zegt Osinga. 'Er zijn alternatieven nodig. De zuivel zou nog meer moeten inzetten op specialiteiten als ingrediënten en baby-melkpoeder.'

Grosso modo is ook Osinga gunstig gestemd over het perspectief van de zuivelmarkt. De groei van de wereldproductie is in lijn met de groeiende consumptie. 'Organisaties als de OECD en Rabobank verwachten een structurele consumptietoename van twee procent per jaar. Deels doordat de bevolking groeit, deels doordat de welvaart in Azië en Afrika verder toeneemt.' Deze uitbreiding in vraag wordt niet volledig ingevuld door lokale productie, waardoor er harder wordt getrokken aan de wereldmarkt. 'De afgelopen jaren is de wereldzuivelhandel met tien miljard kilo melk gestegen, een groei van twintig procent.' De gunstige vooruitzichten worden op korte termijn nog wel gehinderd door de voorraad melkpoeder die in de EU in opslag ligt. Die voorraad moet vroeg of laat de markt op en daar speculeren kopers op. |

Figuur 1 – Impact van de Nederlandse melkproductie op het totale aanbod in de EU (bron: Mark Voorbergen)

